

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

Traviata bemutató

Szentimentalizmus nélkül

Az évad második bemutatójára készül Szegedi Nemzeti Színház operatársulata. *Verdi Traviatáját* újítják föl *Bor József* rendezésében.

A rendező a Győri Kisfaludy Színház tagja, de pályája Szegedről indult. A főpróbák egyik szünetében beszélgettünk vele.

– Két éve Győrben is volt egy *Traviata* bemutató. Mostani rendezése mennyiben tér el az akkoriétól?

– Itt egészen más díszlet van, s ezért teljesen más a darab térbeli megfogalmazása. A koncepcióm, bevallom, nem változott lényegesen. Egy műről az embernek van egy megfajtása, az vagy igaz, vagy nem, de csak azt tudja megcsinálni. Én természetesen úgy érzem, hogy az enyém igaz. Nagyon fontos aztán, hogy a rendező megfajtása egybeesik-e a karmesterével. Az a szerencsém, hogy a tempók, ritmusok kérdésében a karmesterekkel szinte azonos a véleményünk. Nincs olyan problémám, hogy mást tanítottak be az énekeseknek, amit aztán én a színpadon kértem tőlük.

– A *Traviata* az ösbemutató idején elég nagy feltűnést keltett, hiszen nem volt szokás kortárs témát megzenésíteni.

– Az első „naturalista” mű volt. Egy kurvát színpadra állítani, s az ő életéről operát írni nem volt divat. Ennek az operának mindig föl szokták róni, hogy szentimentális, szenvelgő.

– „Verdi legszebb operettje”.

– Igen, sőt volt olyan vélemény is, hogy a tudósnak állít emléket... Ez elég mulatságos fel fogás. A lényeg az, hogy nagyon hitelesen kell megcsinálni a lélektani folyamatokat, az alakokat – legfőképpen a három főszereplőjét. Ha ezt megteszük, kiderül, hogy a *Traviata* egyáltalán nem szentimentális opera. Violetta élni akar, és nem meghalni. Ha meg akarna halni, akkor volna szentimentális. Élni akar, mert megtalálta az életben azt a nagyon fontos dolgot, mely erőt ad a további terhek elviseléséhez.

– A mű maga tehát nem szentimentális, csak egy rossz felfogás teheti azzá?

– Volt egy kor, melynek ízlése a szentimentalizmus volt, és akkor született ezafajta értelmezés. Ez most egy erősen racionális kor, ezért lényeges, hogy egy kicsit a lelkünkkel is foglalkozzunk.

A *Traviata* több szereposztásban kerül színpadra. Violetta Vámosy Éva, Szilágyi Erzsébet és Vajda Júlia, Alfrédot Gulyás Dénes, Wendler Attila, Vajk György és Derecskei Zolt, az öreg Germont-ot Gyimesi Kálmán, Busa Tamás és Vághelyi Gábor énekl. A három karmester Acél Ervin, Molnár László és Kocsár Balázs. Karigazgató Gyüdi Sándor, a díszleteket Varga Mátyás, a jelmezeket Vágvolgyi Ilona tervezte.

M. T.

Joó József műgyűjteménye

A szegedi műgyűjtők egyik kiválósága, *Joó József* nagyközönség elé tárja gyűjteményének jelentős részét. Nemrégiben adtunk hírt arról, hogy a neves műgyűjtő értékes alkotásokat ajándékozott a Móra Ferenc Múzeumnak. Most a Horváth Mihály utcai Képtárban mutatja be több évtizedes gyűjtőmunkájának eredményeit. A meghívóban így ír:

„Fiatalságom óta él a vonzalom bennem minden szép iránt. Mindig nagyon örültem annak, ha egy szép képet, szobrot, vagy szépen festett porcelánt láthatam, bár akkor még fogalmam sem volt arról, hogy ezeket a műalkotásokat gyűjteni is lehet... Sokan kérdezték már tőlem, hogyan áll össze egy gyűjtemény. Erre a válasz nagyon egyszerű. Sok-sok lemondással és még több utánajárással, de mindez mit sem érne, ha nem párosulna a képzőművészet szeretetével. Most, hogy a Móra Ferenc Múzeum igazgatósága felkérésére a nyilvánosság elé bocsátom gyűjteményem nagyobb részét, szeretném, ha ezt nem tekintenék valamiféle hivalkodásnak, hiszen e kiállítás megrendezésével csupán a műalkotások által keltett örömet szeretném megosztani Önökkel is.”

A tárlatot holnap, pénteken délután fél 5-kor a Horváth Mihály utcai Képtárban Szabó G. László nyitja meg.

A génkutatás fejleményei az SZBK-ban

A Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Központjának Genetikai Intézetében a már több mint nyolc éve folyó kromoszómaszerkezeti kutatások eredményeként Hadlaczkó Gyulának és munkatársainak sikerült a sejt szintjén megoldani a minikromoszómával történő génátvitelt. Kutatásaik újabb célja, hogy megvizsgálják, működik-e a génátvitel magasabb szinten. A kutatások persze pénz nélkül nem mennek, ezért tavaly Hadlaczkó Gyula közel 5 hónapig Amerikában és Kanadában próbált támogatásokat keresni.

– Milyen eredménnyel járt külföldön?

– Észak-Amerikában találtam egy génterápiával foglalkozó vállalatot, amely úgy működik, hogy ha a benyújtott kutatási tervezetet elfogadják, támogatást adnak, ezért cserébe elővásárlási joguk van az elért eredményre, tehát a hasznosítási jog az övék, ők döntenek el, hogy kinek és mennyiért adják el, az intézetnek pedig jogdíjat fizetnek érte. A tervezetünket elfogadták, a további kutatáshoz szükséges pénzt ugyan még nem kaptuk meg, de a szerződés tervezete már elkészült.

– Mennyi pénzre van szükségük a kutatások folytatásához?

– Körülbelül 50-55 millió forint kellene a 2-3 éves kutatási tervünk végrehajtására. Ennyi pénzhez kizárólag magyar forrásból nem juthatunk, ezért kellett külföldön is próbálkozni. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottságtól pályázat útján ugyan jelentős összegű kutatási támogatást kaptunk, azzal a feltétellel, hogy a támogatás 50 százalékát az SZBK visszafizeti az elért eredményeink hasznosításából származó bevételből. Ezt az 50 százalékot a jogdíjnak kellene fedezni.

– Mi történik akkor, ha nem sikerül kimutatni, hogy a minikromoszómával végrehajtott génátvitel a sejteknél magasabb szinten is működik?

– Ez '94 májusáig valószínűleg kiderül. Ha nem sikerül, akkor az elvégzett munkánk, kísérleteink, tapasztalataink eredményével is, az elővásárlási jog szerint, az észak-amerikai vállalat rendelkezik.

PODMANICZKY SZILÁRD

Felvétel a Gutenberg iskolában

A Gutenberg János Általános Iskola előzetes felvételi jelentkezést hirdet az 1992/93-as tanévben induló első osztályába angol nyelv és matematika tagozatra. A magyar nyelv és irodalom tantárgyat a nyelvi-irodalmi kommunikációs képességlejlesztő Zsolnay-módszerrel oktatják majd.

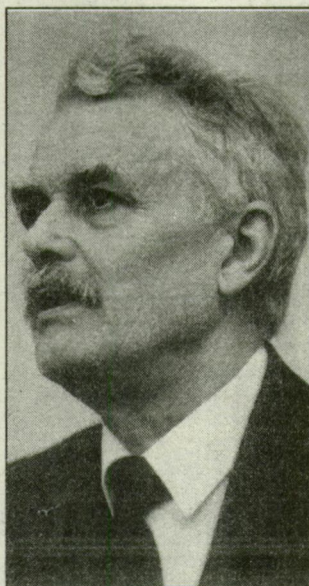
Az angol nyelv és a matematika a tagozat keretén belül a harmadik osztálytól kiscsoportos oktatás alapján történik, s az első osztálytól az iskola önköltséges számítástechnikai és angol nyelv tanfolyamot indít az érdeklődők számára.

A Gutenberg iskola felvételt hirdet továbbá a leendő 3-ik osztályosok részére angol nyelv és matematika tagozatokra. Az iskola a körzeten kívüli jelentkezőket is várja. A jelentkezés ideje: 1992 február 17-én 7 óra 30-tól 16 óra 30-ig. A helyszín: Gutenberg u. 25. (az iskola igazgatósága).

„Nem komphajóval, ladikon megyünk”

Beszélgetés Andrásfalvy Bertalannal

Ha valaki engem kérdezne, bizony nem tudnék megnevezni egyetlen mai minisztert sem, akinek irigylésre méltónak találnám a helyzetét; de legkevésbé a kultuszminiszterét. Andrásfalvy Bertalan korábbi munkásságát nemcsak Szegeden – ahol, nyilván az itteni néptánc kultúra színvonalasságának köszönhetően viszonylag gyakran megfordult – övezte tisztelet, hanem országsszerte; abban a közegben nemcsak tekintélye volt, mint szakembernek, de – például a néptáncosok között – népszerűségnek is örvendett. Mint miniszter – finoman szólva – kevéssé népszerű, minisztériumának ténykedését rengeteg kritika éri. Szerdán Szegeden tartott előadást, utána módot adott, hogy megkérdezzem: vajon ő maga milyen okait látja annak, hogy személye és az általa irányított minisztérium szinte folyamatosan erőteljes bírálatok célpontja.

azokat ismerte meg, akik itthon megfelelően viselkedtek, mert ők mehettek külföldre. Nagyon kevesen voltak, akik áttörték a szűrőt. Vagy a művészek... Nagyon jellemző volt erre a felállásra például a Bors-ügy, a Hungaroton ügye...

– Bocsásson meg, hogy félbeszakítom, de éppen arra gondoltam, hogy mindazonáltal éppen ebben a szférában, a kulturális intézmények élén történt eddig a legtöbb hely-, vagy fejcseré, ezért is kapta az ön egyik államtitkára a „rapid” jelzőt.

– Bizonyítsa be, számszerűen, hogy ez igaz. Mert én be tudom bizonyítani, hogy nem ez történt. Hol történt meg a teljes fesszor-, rektor-, dékánváltás? A minisztériumba öt-hat ember jött be velem, a főosztályvezetők mind a régiók voltak és a munkatársaik is. Tessék megnézni az egyetemeket, főiskolákat, művészeti szövetségeket, és a többi. Volt ott váltás? Tudja, mikor váltották le azokat a rektorokat, dékánokat, akik az 57-es tisztogatás után kerültek a pécsi egyetemre? Tavaly. De nem én, hanem ők maguk, az egyetemiek. Nekem egy iskolaigazgatót sincs jogom leváltani. Egy jogom van, a hozzám tartozó vállalatok élén leváltani az embereket. Egyet-kettőt le is váltottam, ezek verték a legnagyobb habokat, mert a korábban odakerült igazgatóknak megvoltak a maguk körei, például a Hungaroton igazgatója körül azok, akik lemezhez, hangversenyhez jutottak. De volt egy nagy csapat, amelyik nem jutott hozzá. Úgy akartak privatizálni, hogy a magyar félnek az üzleti dolgokba nem lett volna beleszólása. Michael Jackson hárommillió példányban, az lett volna, de

magyar zeneszerzőkkel nem foglalkoztak volna. És akkor azt mondtuk, hogy nem fognak privatizálni, mert Magyarország nem mondhat le az egyetlen hanglemezgyártóról, mert ha itt nem, Amerikában ugyan nem fog megjelenni a magyar zene. Az egész kulturális sajtó – ez bizonyítja, hogy ott nem történt váltás – ellenem tüzött, Kocsis Zoltánnal az élen, mert ő volt annak a tanácsadó testületnek a vezetője, amelyik megmondta, hogy ki itt a jó zeneszerző. Én csak ezen akartam változtatni. Ha a váltás, amiről maga beszélt, megtörtént volna, akkor nyilván mellém álltak volna a művészek is, meg az újságírók is.

– Nem csak személyes érzékenységek vagy érdekek miatt népszerűtlen a minisztérium. Az ön pártja szerint az oktatás stratégiai ágazat; ezt azonban nem tükrözi az idei költségvetés sem. Emlékeztetes, hogy ennek ön sem örült. Mikorra várja a költségvetés szerkezetének átalakítását?

– Ez nehéz kérdés. Ha bármelyik párt, amelyik hevesen támadta ezt a költségvetést, meg tudná mondani, honnan kellene elvenni több pénzt az oktatásra, kultúrára, ezt meg is tudná indokolni, máris lenne érv, tárgyalási alap. De csak negatív jelzőket mondanak. Nem jó, ezt tudják mondani.

– Nem jó a kérdés, az tudniillik, hogy honnan kellene elvenni. Máshogyan kellene csinálni, a költségvetés szerkezetét kellene megváltoztatni.

– Egy gazdag országban, lehet. De ez egy szükség-költségvetés, az ismert gazdasági körülmények miatt. Nem egy komphajóval, hanem ladikon megyünk át a következő évbe, amelyet egy kormányosnak kell irányítani. Ha fizetéseképtelenné válunk, akkor hiába van jó költségvetés, több pénz a kultúrára. Azt hiszem, még egy pár esztendő beletelik, hogy mi diktálhassunk és ne a lehetőségeket használjuk. A lehetőségeket, amelyekkel egy felelős kormány mérlegelése alapján élhetünk.

*

A beszélgetésnek ezen a pontján – némileg szokatlan módon – közbeszólt a minisztérium szóvivője, kérve, hogy a következő, kevéssé ismert adatokat ismertessem lapomban: még a költségvetés parlamenti vitája előtt a kultuszminiszter és a pénzügyminiszter tárgyalásainak eredményeként egymilliárd forinttal javultak a tárca kondíciói. A parlamenti vita során 8,3 milliárd forintot lehetett osztzkodni („ami plusz pénz lett a kormány irányelveihez képest”), ebből 4,5 milliárdot az oktatás és a kultúra kapott meg, „éppen azért, mert a miniszter úr a sarkára állt és a képviselők mellé álltak”. A költségvetést pedig „abban a pillanatban átstrukturálják, amint az államháztartási törvény megszületik, s ez az idén valószínű.” Azt sem sokan tudják, folytatta a szóvivő, hogy Klebelsberg Kuno óta nem volt ilyen magas az oktatás és a kultúra együttes finanszírozása a magyar költségvetésben, mint az idén: 14 százaléka, 140 milliárd forint. 1993-tól indul az a nagyszabású felsőoktatási fejlesztési program, amely a Rectori Konferencia és Kupa Mihály egyezsége alapján született: öt éven belül 100 százalékkal nőni fog a hallgatói létszám, ennek finanszírozására garanciát vállalt a pénzügyminiszter. Nem szerepel a költségvetésben az a több milliárdnyi összeg, amelyet külföldi, világbanki és egyéb pályázatokon nyerhet a felsőoktatás.

SULYOK ERZSÉBET